

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Erityinen lapsi – erityinen vuorovaikutus

Jukka Mäkelä, lastenpsykiatri, kehittämispäällikkö,
Lasten, nuorten ja perheiden palvelut -yksikkö

Kehityksen sisäinen voima

- Lapsella on syntyessään kaikki valmiudet kasvaa yhteisöä rikastuttavaksi yksilöksi
 - jokainen tuo ainutkertaisen uuden äänen
 - jokainen lapsi on luovuttamattoman yksilöllinen
- Sisäinen jatkuvan muutoksen voima
 - aivot muuttuvat toiminnan ja kokemusten myötä
- Kehitys on nopeinta varhaislapsuudessa, varhaisnuoruudessa - ja vanhempana
 - vanhemmuuteen ja vanhemmuudessa kasvaminen on aikuisuuden suurin tehtävä
 - vanhemmuus on vahvimpia aikuisen ohjaavia voimia

Yhteiset kehityksen perusteet

- Yksilöllisyys
 - orkidea- ja voikukkalapset tarvitsevat erilaista vanhemmuutta
- Kiinnostus toista ihmistä kohtaan
 - peilisolut
- Tarve vastavuoroisuudelle
 - suunnaton tarkkuus huomata toisen vastaus
- Halu osallistua yhteisön toimintaan
 - synnynnäinen moraalit
 - ihminen tietää, että toista kuuluu auttaa

Ekologinen transaktionaalinen malli lapsen kehityksestä

- Lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa moniulotteisen ympäristön kanssa
 - ulkoisesta syntyä sisäinen
- jokapäiväisistä kanssakäymisistä läheisten kanssa syntyä sisäisiä psyykkisiä rakenteita ja kykyjä
 - kotona, päivähoitossa, koulussa, harrastuksissa, ystävien ja sukulaisten kanssa, netissä
- Lapsen kehitys
 - sen tukeminen ja ohjaaminen
 - sen häiriintyminen ja korjaantuminen
 - tapahtuvat suhteessa ympäristöön ja yhdessä siinä olevien ihmisten kanssa

Ihminen kehittyy suhteessa toisiin

- Yhteys toiseen lisää kehitysmahdollisuuksia
 - stressin säätely
 - uuteen uskaltaminen
 - yhdessä tekeminen lisää omaa kyvykkyyttä
 - jaettu kokemus jäsentää
- Luonnollinen vanhemmuus on jaettua
 - enemmän aikuisia varmistamassa lapsen tarpeet
 - toisia aikuisia huolehtimassa äidistä
 - yksin selviämisen eetos on uhka lapselle ja hänen vanhemmilleen

Aivot kehittyvät toiminnassa

- Aivojen tehtävä on ohjata yksilön toimintaa saamansa informaation mukaan
 - aisti-informaatio
 - ympäristöaistit, kehoaisti, sosiaaliset aistit
 - kokemusinformaatio
 - jokainen kokee todellisuuden omalla tavallaan
- Kehitys on toiminnan ohjaamaa
 - asteittainen kypsyminen
 - geneettinen ja epigeneettinen ohjaus

Kasvu on jatkuvaa kypsymistä

- Monimutkaisuuden jatkuva lisääntyminen
- Yhä useammat hermoston osat ja laajenevat hermoverkostot tulevat käyttöön
 - yhteydet koko ruumiiseen
- Toiminta luo, vahvistaa ja muovaa verkostoja
 - yhdessä koettu muuttuu omiksi mahdollisuuksiksi
- Aikuinen voi sekä avata että rajata lapsen kehitystä tavassaan asettua vuorovaikutukseen
- Hoitaminen on tietoista vaikuttamista luonnolliseen kasvuun ja kehitykseen

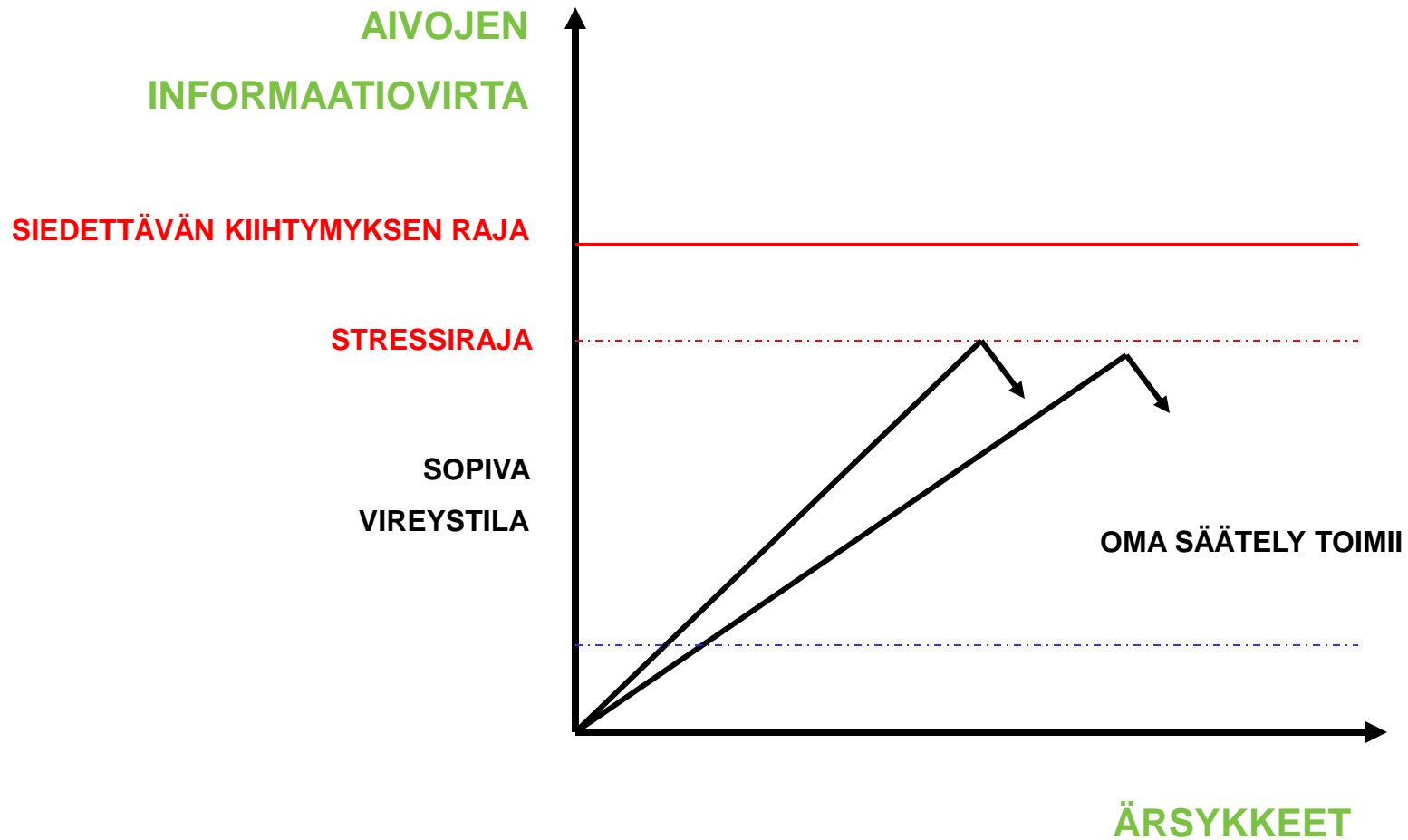

Erityisen lapsen erityiset tarpeet

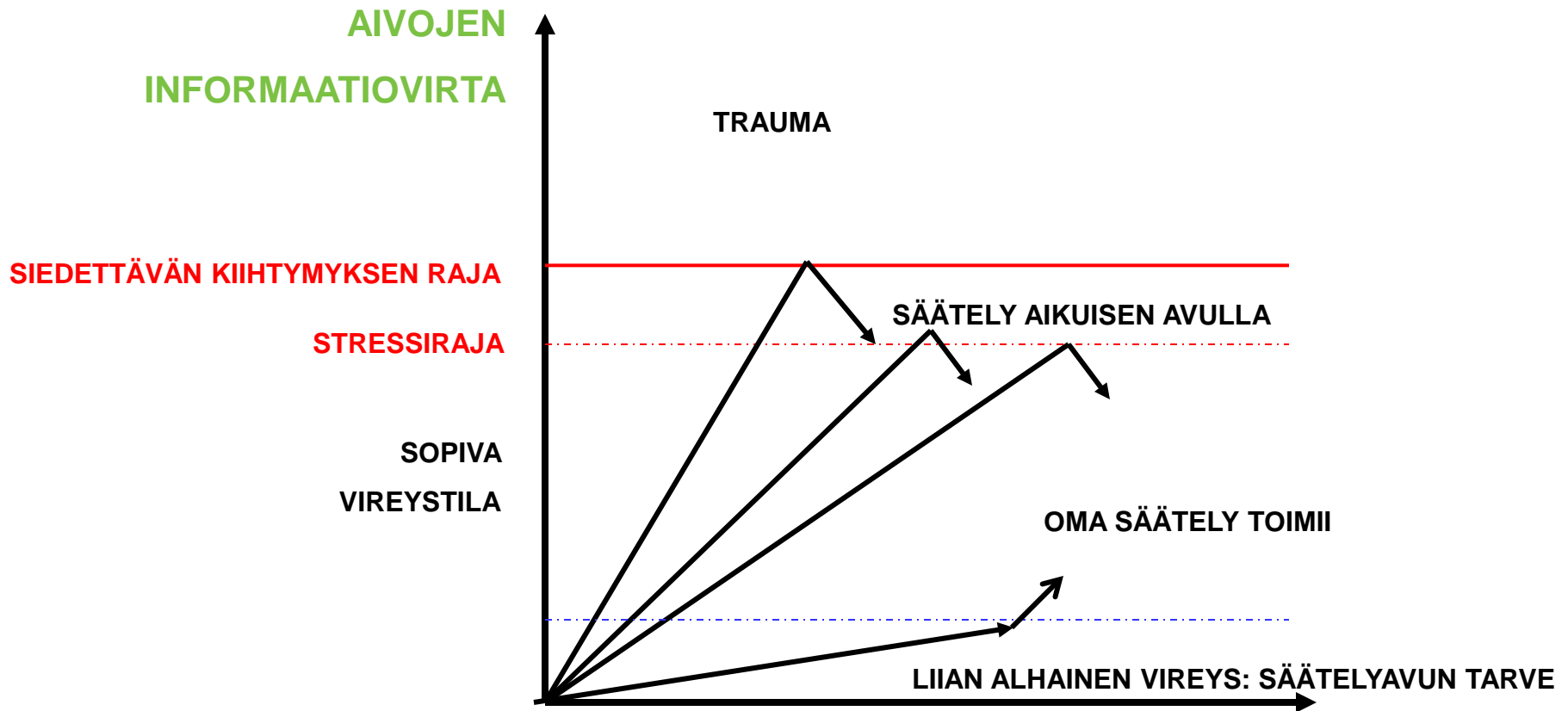
- Tavallisuus on kulttuurimme oletus
- Sisäinen tuntuma siihen, mitä on oikein odottaa
 - oma kokemus vaatimusten kohtuuttomuudesta
 - muiden vihjailut, että on itse aiheuttanut
- Loputtomilta tuntuvat toistot
- Tarve äärimmäisen herkälle säätelytuelle
 - sisäisen tilan pitämistä hallittavalla alueella
 - säätely on edellytys kehitykselle ja jatkuvuuden kokemukselle ajassa
 - minuuden ja ihmissuhteiden muodostuminen

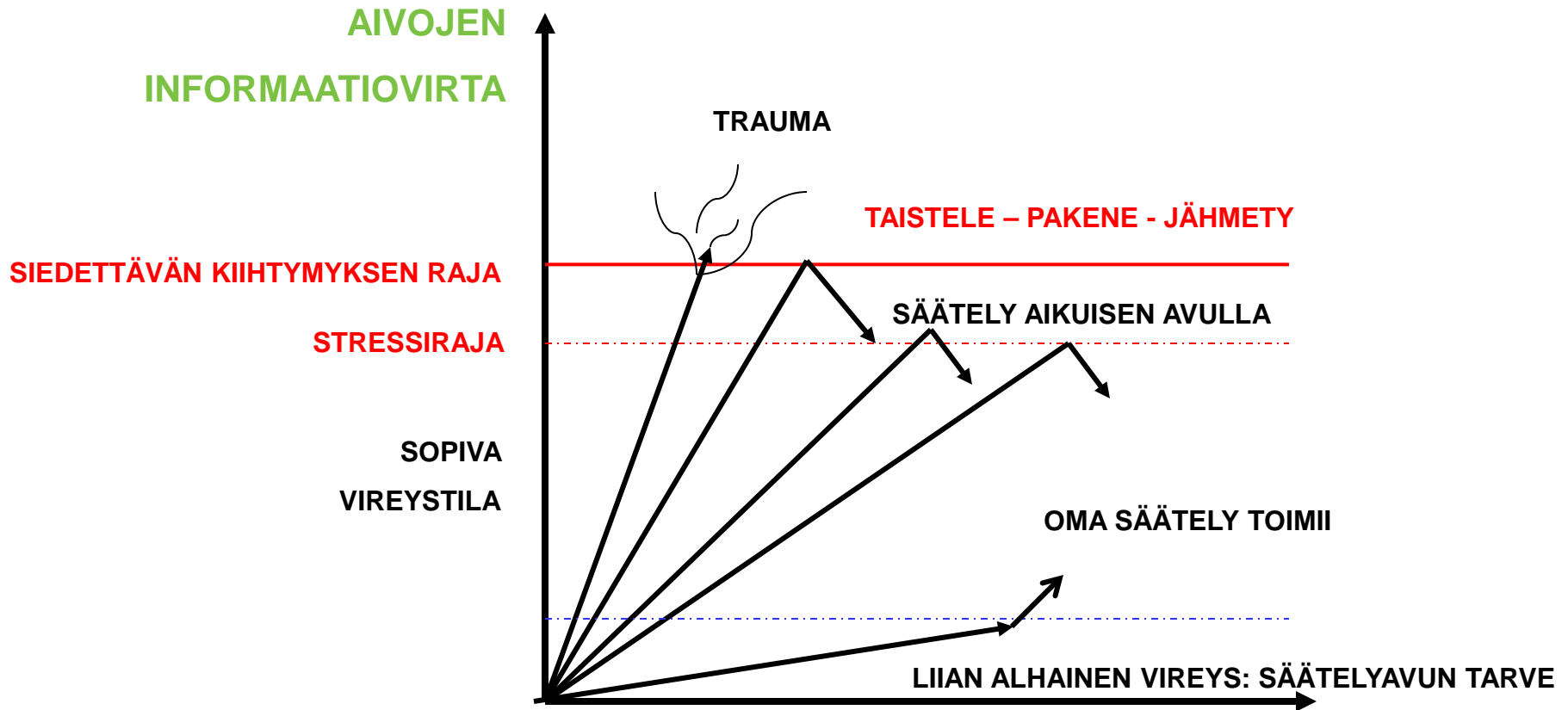
Säätelykyky yksin

Säätelykyky yksin ja yhdessä

Säätelykyky yksin ja yhdessä

Sanaton vuorovaikutus on yhteistä

- Suurimmassa osassa vuorovaikutusta sanoilla ei merkitystä
 - ilmeet, eleet, äänensävyt, suuntautuminen, läheisyys, kosketus
- Kahdensuuntainen aktiivinen toiminta
 - katse ja ääni, liikkeet ja rytmit etsivät vastausta
 - tuttuus ja yllätyksellisyys molemmat tarpeen
- Samantahtisuus luo resonanssin
 - tunteiden yhteen soinnuttaminen on yhteyskieltä
 - yhteyden katkosten korjaaminen luo toiveikkuutta

Virittäytyminen

- Asettuminen toisen tilaan
 - toisen näkeminen oikein
 - peilisolujärjestelmä välittää myös tunteen
 - katseyhteys, kuunteleminen, kosketus
- Oman kokemuksen välittäminen lapselle
 - selkeät tunneviestit
 - äänenkäyttö, suuntautuminen, kosketus
 - sanat vahvistavat viestiä ja muistijälkeä
- Kokemusten, tunteiden ja ajattelun resonanssi
 - vahvistuva vireys luo uutta
 - tyyntävä vireys tallentaa

Ihminen on yhdessä kannetun vanhemmuuden laji

- Vanhemmuuden jakaminen on voimavara
 - kiintymyssuhteet on usein ymmärretty rajallisesti
 - lapsi hyötyy useasta häneen sitoutuvasta aikuisesta
 - hoitavan aikuisen valmius kuulla lasta on keskeinen
- Vanhemman sitoutuminen lapseen liittyy hänen käytettävissä oleviin voimavaroihinsa
- Kun on vaikeata, odottaa saavansa tukea
 - tuen saaminen lisää toimintamahdollisuuksia
 - ilman tukea jääminen lisää epätoivoa
- Ilman tarvitsemaansa tukea vanhempi kääntyy helpommin lastaan vastaan

Tuen kokeminen

- Käytännön apu
 - kotipalvelu
 - erityisissä tilanteissa erityisosajaan kotikäynnit
 - perhetyö – kun se on riittävän konkreettista
- Kokemus kohdatuksi tulemisesta
 - kuulluksi tuleminen
 - ymmärretyksi tuleminen
 - vastatuksi tuleminen
- Vertaistuki
 - ammatillinen vahvistus

Tuen puuttumisen kokemus

- Yksin jätetyksi tuleminen
 - ne, joilta odottaa tukea, eivät sitä anna
 - avun pyytäminen ja siinä torjutuksi tuleminen
 - yksin selviämisen kulttuurinen perusoletus
- Oletetaan pystyvän sellaiseen, johon ei pysty
 - ”ovathan sitä muutkin pystyneet”
 - stressi kohoaa toistuvasti traumaattiseksi
 - toimintamahdollisuudet supistuvat
- Kääntyy stressin aiheuttajaa vastaan
 - lapsen laiminlyönti ja muu kaltoinkohtelu

Monet kiinteät ihmissuhteet tukevat lapsen kehitystä

- Ihminen on sosiaalisin kaikista kehittyneistä kädellisistä
 - kiinnostus toisiin ihmisiin
 - kiinnostus toisten välisiin suhteisiin
 - synnynnäinen tieto, että toista kuuluu auttaa
- Antaminen ja omastaan jakaminen
 - antamisleikit ovat ihmiselle ainutkertaisia
- Ilon tuottaminen toiselle on tärkeitä
 - jaettu ilo vahvistaa ja torjuu häpeää
- On vaalittava omaa erityistä suhdetta sekä lapseen että hänen vanhempiinsa

Valtakunnallinen verkkopalvelu

Kasvun kumppanit

Lasten hyvinvointia vahvistamassa

www.thl.fi/kasvunkumppanit

**Kiitos
mielenkiinnostanne!**

[jukka.makela\(at\)thl.fi](mailto:jukka.makela(at)thl.fi)

